

Αντώνης Σαμαράκης

1919-

ΑΥΤΟΒΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΤΙΤΛΟΣ ΒΙΒΛΙΟΥ: **1919-**
ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ: Αντώνης Σαμαράκης
ΘΕΩΡΗΣΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ: Χρυσούλα Τσιρούκη
ΣΥΝΘΕΣΗ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ: Νέλλυ Βασιλείου
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ: Ελένη Σταυροπούλου

© Ελένη Σαμαράκη, 2017
© ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε., Αθήνα 2017

Πρώτη έκδοση: Εκδόσεις Γ. Κ. Ελευθερουδάκης Α.Ε., 1996
Έκτη έκδοση: ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε., Οκτώβριος 2017

Έντυπη έκδοση ISBN 978-618-01-2182-7
Ηλεκτρονική έκδοση ISBN 978-618-01-2183-4

Τυπώθηκε στην Ευρωπαϊκή Ένωση, σε χαρτί ελεύθερο χημικών ουσιών, προερχόμενο αποκλειστικά και μόνο από δάση που καλλιεργούνται για την παραγωγή χαρτιού.

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις του Ελληνικού Νόμου (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως η άνευ γραπτής αδείας του εκδότη κατά οποιονδήποτε τρόπο ή μέσο αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, διανομή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση, παρουσίαση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή (ηλεκτρονική, μηχανική ή άλλη) και η εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε.

Έδρα: Τατοΐου 121, 144 52 Μεταμόρφωση
Βιβλιοπωλείο: Εμμ. Μπενάκη 13-15, 106 78 Αθήνα
Τηλ.: 2102804800 * fax: 2102819550 * e-mail: info@psychogios.gr
www.psychogios.gr * <http://blog.psychogios.gr>

PSYCHOGIOS PUBLICATIONS S.A.

Head Office: 121, Tatoiou Str., 144 52 Metamorfossi, Greece
Bookstore: 13-15, Emm. Benaki Str., 106 78 Athens, Greece
Tel.: 2102804800 * fax: 2102819550 * e-mail: info@psychogios.gr
www.psychogios.gr * <http://blog.psychogios.gr>

Αντώνης Σαμαράκης

ΟΛΑ ΤΑ ΕΡΓΑ ΤΟΥ ΙΔΙΟΥ

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑΤΑ

Σήμα κινδύνου, 1η έκδοση, 1959, 30ή έκδοση, 2015
Το λάθος, 1η έκδοση, 1965, 67η έκδοση, 2013
Εν ονόματι, 1η έκδοση, 1998, 20ή έκδοση, 2014

ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

Ζητείται ελπίς, 1η έκδοση, 1954, 92η έκδοση, 2013
Αρνούμαι, 1η έκδοση, 1961, 38η έκδοση, 2013
Το διαβατήριο, 1η έκδοση, 1973, 26η έκδοση, 2013
Η κόντρα, 1η έκδοση, 1992, 18η έκδοση, 2014

Ποιήματα, 1η έκδοση, 2008, 2η έκδοση, 2016

Αυτοβιογραφία 1919-, 1η έκδοση, 1996, 6η έκδοση, 2017

ΒΡΑΒΕΙΑ

Κρατικό Βραβείο Διηγήματος, 1962
Βραβείο Μυθιστορήματος των «12», 1966
Μεγάλο Βραβείο Αστυνομικής Λογοτεχνίας, 1970 (Γαλλία)
Βραβείο Λογοτεχνίας Ευρωπαϊκά, Βρυξέλλες, 1982
Κρατικό Βραβείο Τεχνών και Λογοτεχνίας, 1995 (Γαλλία)
Σε 33 γλώσσες, σε όλο τον κόσμο * 114 ξένες εκδόσεις

ΑΝΤΩΝΗΣ ΣΑΜΑΡΑΚΗΣ
1919-

Λυπάμαι που για λόγους ανεξάρτητους από τη θέλησή μου η αυτοβιογραφία μου δεν περιλαμβάνει ένα σημαντικό, κρίσιμο θα έλεγα, γεγονός της ζωής μου: τον θάνατό μου. Γιατί η αυτοβιογραφία η σεβόμενη τον εαυτό της θα πρέπει βέβαια να έχει συναρμολογηθεί με όλα εκείνα τα κατά τη γνώμη του συγγραφέα της στοιχεία που ρίχνουν φως στην επίγεια διαδρομή του. Και το σκότος που, όπως και να το κάνουμε, είναι αυτό που ονομάζουμε «θάνατος» πολύ συχνά μπορεί να ρίξει φως στη ζωή του ατόμου. Ένας ωραίος απροσκύνητος θάνατος δίνει επιτέλους μια άλλη διάσταση σε μια ζωή που ναι μεν κύλησε και με μερικές καλές στιγμές που τιμούν την ανθρώπινη περίπτωση, αλλά και με πολλές δυστυχώς στιγμές-ρήγματα στην ακεραιότητά μας, στην αντίστασή μας στις εξουσίες του κόσμου τούτου και στην αδελφοσύνη μας με τον άλλον, αξίες που μόνο αυτές δικαιώνουν το σύντομο πέρασμά της στη Γη.

Αλλά και για ακόμη έναν λόγο ομολογώ μου λείπει πολύ σ' αυτήν εδώ την αυτοβιογραφία το τέλος του ταξιδιού μου:

στη μικρή λογοτεχνική μου προσπάθεια αγαπώ να έχω πότε πότε φλας μπακ. Να, όμως, που εδώ σήμερα δεν μπορώ να κάνω το ίδιο κόλπο, αρχίζοντας από το τέλος του ταξιδιού στο οποίο φτάνουμε ξεκινώντας από την ανυπαρξία για να επιστρέψουμε στην ανυπαρξία.

Εν πάση περιπτώσει, αφού έτσι είναι τα ανθρώπινα πράγματα και δεν είναι δυνατόν, προς το παρόν τουλάχιστον –ποιος ξέρει τι μας επιφυλάσσουν και εδώ η επιστήμη και η τεχνολογία–, να μιλήσει κανείς αυθεντικά για τον θάνατό του και να τον ιστορήσει, ας ακολουθήσω κι εγώ την πεπατημένη. Ωστόσο, θα κάνω μια παρέκκλιση, δε θα προχωρήσω με τον ψυχρό τρόπο της αστυνομικής ταυτότητας: τόπος γεννήσεως, χρονολογία γεννήσεως... Γιατί αυτά είναι τυπικά στοιχεία, έτσι κι αλλιώς όλοι ήρθαμε κάπου κάποτε στον κόσμο, και εδώ η δική μας θέληση και η δική μας ευθύνη δεν έπαιξαν κανένα ρόλο. Και επειδή σήμερα τολμώ να εμφανίζομαι με αυτοβιογραφία –κάτι που το έχρινα πάντα ξένο προς εμένα και κάπως αστείο, και κυρίως πράξη εγωισμού, γιατί αισθανόμουν ότι θα ήταν σαν να λέω στους άλλους «Κοιτάξτε με, εγώ ξεχωρίζω από σας, είμαι ανώτερός σας, είμαι καλύτερός σας, γι' αυτό και καλούν εμένα να συγγράψω την αυτοβιογραφία μου ως μία διακεκριμένη προσωπικότητα, ένα είδος σουπερμαν»–, ορίστε τώρα που την πάτησα κι εγώ και ας έκανα τον έξυπνο. Το γεγονός ότι δέχτηκα να γράψω την αυτοβιογραφία μου σημαίνει, φοβάμαι, διολίσθηση στην πλανερή γοητεία του εγωισμού, σημαίνει πως άρχισα επίτελους να γερνάω στα εβδομήντα επτά μου χρόνια – το γή-

ρας συχνά συμβαδίζει με διόγκωση του εγωισμού. «Προσοχή!» λέει μια φωνή μέσα μου. Είναι όμως πολύ αργά για προσοχή, παρασύρθηκα ήδη και είπα το νούμερο της ηλικίας μου.

Ας ξεκινήσω λοιπόν με τα τυπικά.

Ήρθα ανάμεσά σας στις 16 Αυγούστου 1919 στην Αθήνα, σε μια λαϊκή γειτονιά, στην πλατεία Βάθης, στο Μεταξουργείο, κοντά στον σιδηροδρομικό σταθμό Λαρίσης. Αυτό που λέμε στην Ελλάδα για κείνον που προσγειώνεται στον κόσμο μας «Πρωτοείδε το φως της ημέρας» δεν ισχύει στην περίπτωσή μου, γιατί το φως που πρωτοείδα ήταν φως νύχτας. Όταν το πήρα πια απόφαση να γλιστρήσω από τα σπλάχνα της μανούλας μου της Αντριάνας –Αδριανή ήταν το όνομά της, εγώ την έλεγα από μικρός Αντριάνα, όχι μαμά, όπως και τον πατερούλη μου τον έλεγα με τ' όνομά του, Ευριπίδη, όχι μπαμπά–, όταν εγκατέλειψα τα σπλάχνα της μανούλας μου, ήταν περίπου 3.30 η ώρα το πρωί της 16ης Αυγούστου 1919.

Στο σπίτι μας συνέβη το... κοσμοϊστορικό τούτο γεγονός, οδός Μαιζώνος 50 και Χίου, η μανούλα μου λευτερώθηκε από μένα με τη βοήθεια της καλόκαρδης μαμής, της κυρα-Βάσως. Ηλεκτρικό δεν υπήρχε στο σπίτι, έτσι το φως που αντίκρισαν τα μάτια μου ήταν λάμπας πετρελαίου. Ατμόσφαιρα με απόχρωση θρίλερ, προμήνυμα μιας ζωής που έμελλε να κινηθεί μέσα από πολλά συμβάντα θρίλερ. Θρίλερ όμως ήταν και εξακολουθεί να είναι ο ίδιος ο αιώνας μας, ο 20ός, αυτός που τον υποδέχτηκαν μόλις αποβι-

βάστηκε στον κόσμο μας όχι απλώς με την ελπίδα αλλά με τη σιγουριά ότι είναι ο νέος Χρυσός Αιών. Αλλά πολύ σύντομα αποκαλύφθηκε το υλικό με το οποίο ήταν κατασκευασμένος, δεν ήταν –αλίμονο– από χρυσό χαράς, ειρήνης, ελευθερίας, δικαιοσύνης για όλους. Ήταν από μαύρο χρυσό, κατάμαυρο, πένθιμο, πόνου και σπαραγμού και θανάτου χρυσό. Στην αυγή του αιώνα μας, ενώ σε όλη τη Γη τον καλωσόριζαν με φωταγώγηση, με χορούς και με τραγούδια, μόνο μια φωνή τόλμησε να υψωθεί και να πει «όχι» σ' εκείνον τον ξέφρενο αλαλαγμό. Φωνή προφητική, φωνή ποιητή – τι άλλο μπορούσε να είναι; Ο Τόμας Χάρντι ήταν, ο μεγάλος Άγγλος μυθιστοριογράφος και στοχαστής, και είπε: «Μπαίνουμε σε αιώνες βαρβαρότητας». Και η συνέχεια δυστυχώς τον δικαίωσε. Ανάμεσα σε πλήθος δεινά που μας επιφύλαξε ο περιβόητος 20ός αιώνας, μας φιλοδώρησε με δύο παγκόσμιους πολέμους, και ποιος ξέρει αν δε δούμε και τρίτον ως την ώρα που θα τερματίσει.

Παιδί του μεσοπολέμου, γεννημένος στο ταραγμένο διάλειμμα μεταξύ των δύο παγκόσμιων συρράξεων, ξεκίνησα τα πρώτα μου βήματα μ' έναν σοφό δάσκαλο στο πλάι μου: τον δρόμο. Ναι, ο δρόμος, οι δρόμοι της Αθήνας στη γειτονιά μου και στις άλλες γειτονιές, οι δρόμοι αυτοί μ' έμαθαν πολύ περισσότερα και κυρίως πολύ βαθύτερα πράγματα για τη ζωή από ό,τι με δίδαξαν τα σχολεία στα οποία πήγα και το πανεπιστήμιο – υπήρξαν για μένα οι αθηναϊκοί δρόμοι εκείνο ακριβώς που λέει ο Μαξίμ Γκόρκι στο έργο του «Τα πανεπιστήμιά μου».

Από πολύ μικρός, επτά οχτώ χρονών, ξεπóρτιζα κάθε μέρα, και τα βράδια ακόμη, και έπαιρνα σβάρνα τους δρόμους και τα δρομάκια. Η μανούλα μου η Αντριάνα, που ήταν η εκτελεστική εξουσία στο σπίτι και ως εκ τούτου μου τις έβρεχε επί 24ώρου βάσεως –ο πατέρας μου ο Ευριπίδης ποτέ δε σήκωσε χέρι πάνω μου–, δεν τα κατάφερε λοιπόν η μανούλα μου να με περιμαζεύει. Τι έκανα στις περιπλανήσεις μου στους δρόμους; Ότι κάνουν όλα τα παιδιά του κόσμου^ έπαιζα, είχα τις παρέες μου, και βέβαια είχα τα μάτια μου ολάνοιχτα, έβλεπα γύρω μου, άκουγα, καταλάβαινα ολοένα και πιο πολλά, αισθανόμουν και διαισθανόμουν στα πέριξ και στην ψυχή του άλλου, και προπάντων προσπαθούσα να πιάσω κάτι από το μυστήριο της ζωής.

Φοβερή η παρατηρητικότητα του παιδιού, και του βρέφους ακόμη. Δεν του ξεφεύγει τίποτα. Αλλά και σε συνειρμούς προχωρεί, μας ζυγιάζει, μας ελέγχει, μας κρίνει, μας δικάζει στη συνείδησή του. Τι επικίνδυνο λάθος να λέμε εμείς οι μεγάλοι στα χρόνια και στα αξιώματα: «Παιδί είναι, δεν καταλαβαίνει».

Η Αθήνα, τότε που ήμουν παιδί, δεν ήταν η πολύβουη μεγαλούπολη των τεσσάρων εκατομμυρίων σήμερα. Στα μέτρα ανθρώπου ήταν η Αθήνα, πρωτεύουσα μεν της Ελλάδας αλλά φιλική, εγκάρδια, με λιγοστά αυτοκίνητα. Έτσι, οι κυρίαρχοι στους δρόμους ήμαστε εμείς τα παιδιά. Μ' έμαθε ο δάσκαλός μου ο δρόμος να συμμετέχω στην καθημερινή ζωή μαζί με τους άλλους απλούς ανθρώπους, να συμμετέ-

χω όχι παθητικά, να γεύομαι το εδώ και τώρα, να με καίει η στιγμή, η επικαιρότητα.

Έλεγα πρωτύτερα ότι στην αυτοβιογραφία μου αυτή δε θα προχωρήσω με τον ψυχρό τρόπο της αστυνομικής ταυτότητας, γραφειοκρατικά. Λυπάμαι που χωρίς να το καταλάβω παραστράτησα και άρχισα να λέω πότε και πού γεννήθηκα, να λέω για τη μανούλα μου την Αντριάνα και τον πατέρα μου τον Ευριπίδη, δεν είπα ακόμη για το άλλο πρόσωπο του κουαρτέτου, τέσσερις ήμαστε στην οικογένεια, λοιπόν ο αδελφός μου ο Κώστας γεννήθηκε στις 10 Ιουνίου 1925 στην Αθήνα, στο ίδιο σπίτι όπου γεννήθηκα κι εγώ.

Φτωχή ήταν η οικογένειά μας, ο πατέρας μου κατώτερος υπάλληλος στο Υπουργείο Οικονομικών, ο μισθός γλίσχος και για τούτο δούλευε και τ' απόγευμα και τη νύχτα ως αργά, ως τις πρώτες πρωινές ώρες, δούλευε φορατζής στα θεάματα, σε κινηματογράφους και νυχτερινά κέντρα. Ζήτημα αν κοιμόταν δυο τρεις ώρες, ύστερα πήγαινε στο υπουργείο από πολύ νωρίς ως αργά τ' απομεσήμερο. Αλλά και οι άλλοι άνθρωποι στη γειτονιά μου φτωχοί ήταν, μεροκαματιάρηδες, μικροϋπάλληλοι, κάποιο μαγαζάκι είχαν, μια κάποια βιοτεχνία. Έβλεπα λοιπόν τη φτώχεια, τη μίζερη ζωή, τη στερημένη, που όμως είχε και τη χαρά του σπιτικού, το γλέντι, το ξέσπασμα. Προβλήματα πολλά, ιδίως όταν χτυπούσε η αρρώστια, όταν όχι μόνο γιατρός και φάρμακα χρειάζονταν αλλά πώς να τα πληρώσεις, άσε πια αν ήθελες και νοσοκομείο και εγχειρήσεις, η περιθάλψη των

φτωχών στην Ελλάδα ήταν, και είναι δυστυχώς και σήμερα, ένα αγκάθι, ανοιχτή πληγή.

Ή μήπως δεν έβλεπα, δε ζούσα τη μοναξιά, την αποξένωση; Παρουσίες ανθρώπινες, διπλοκλειδωμένες, αμπαρωμένες στον εαυτό τους, φιγούρες με μια νύχτα σκοτεινή μόνιμα στην ψυχή τους. Μπαινόβγαινα σε αυλές – τα σπίτια εκεί όπου γεννήθηκα και έζησα ως τα δεκάξι μου χρόνια, όλα τα κρίσιμα παιδικά μου χρόνια, ήταν μονοκατοικίες τα περισσότερα, με αυλή στη μεγάλη πλειοψηφία. Αυλές θυμάμαι με δωματιάκια γύρω γύρω, στο καθένα και μια άλλη περίπτωση, ένας άνθρωπος μόνος, μοναχικός, ή και οικογένεια ολόκληρη. Έπιανα μαζί τους κουβέντα, μου άνοιγαν την καρδιά τους, μου εμπιστεύονταν τον πόνο τους, τα μυστικά τους. Θα πείτε, μα καλά, σ' ένα παιδί; Ναι, σ' ένα παιδί, γιατί όχι; Με ποιον θέλετε να έχει ζεστή, άμεση, ανθρώπινη επικοινωνία ένας απλός άνθρωπος, ένας «άνθρωπος του δρόμου»;

Αχ! Εσύ, κυρία Κατίνα, που έμενες ολομόναχη σε κείνη την τσοποδούλα την αυλή με τις τριανταφυλλιές και τις γαριφαλιές και τα γεράνια στις γλάστρες και στους τενεκέδες από λάδι, εσύ, κυρία Κατίνα, παχουλούλα, στρουμπουλή, αλλά με καρδιά άκρως ευαίσθητη, όλο τρυφερότητα, καρδιά παιδιού, εσύ που μοιραζόσουν μ' εμένα τον Αντώνη των εννιά χρονών την πίκρα σου και τα βάσανά σου από τότε που σε ξεριζώσαν οι Τούρκοι από τα προαιώνια ελληνικά χώματα της Μικρασίας, τότε που ξέσπασε εκεί το 1922 η καταστροφή με την ένοχη συνεργία και τη συνενοχή των δήθεν «Μεγάλων Συμμάχων» της Ελλάδας: Αγγλία, Γαλλία,

Ιταλία. Τη μοναξιά σου μου ανιστορούσες, κυρία Κατίνα, και τις σπαραγμένες αναμνήσεις σου, και κερνούσες νεραντζάκι γλυκό, στρογγυλό, πράσινο νεραντζάκι, και μου έλεγες τρυφερά στα τούρικικα «Αντωνάκη μου, μπενίμ ογλού!», δηλαδή «Αντωνάκη μου, γιε δικέ μου!». Τι ν' απόγινε η πεντάμορφη πλουμιστή βεντάλια σου που όλο και την ανέμιζες στο πρόσωπό σου το χαρακωμένο από τους καημούς και όλο μου έλεγες «Αχ! Έχω έξαψη!».

Θα αναρωτηθείτε, και με το δίκιο σας, «Εσύ, παιδί μου, ήσουν και μαθητής στο Δημοτικό, όλο στους δρόμους αλώνιζες, πότε επιτέλους διάβαζες;». Αν διάβαζα, λέει, και βέβαια διάβαζα, τα κατάφερα και μ' αυτό. Αλλά προπάντων διάβαζα τη ζωή που με περικύκλωνε, την αιωνιότητα διάβαζα της καθημερινότητας. Διάβαζα και κάτι άλλο εκτός από όσα είπα πιο πάνω: τον τυφλό φανατισμό, τη μισαλλοδοξία, τον κατατρεγμό των απλών ανθρώπων από τη βία της κρατικής εξουσίας. Τότε, στα πρώτα παιδικά μου χρόνια, το 1929, έφτιαξαν εδώ έναν νόμο-στραγγαλιστή των ατομικών και πολιτικών ελευθεριών, το περιβόητο Ιδιώνυμο. Με τον νόμο αυτόν καταδιώκονταν χωρίς πολλές διαδικασίες εκείνοι που απλώς και μόνο είχαν προοδευτικές για την εποχή ιδέες, οι αριστεροί, οι κομμουνιστές. Σύννεφο πήγαιναν οι συλλήψεις όλο το 24ωρο, σύννεφο το ξύλο που έπεφτε και το ρετσινόλαδο, σύννεφο οι φυλακίσεις, οι εξορίες στα ξερονήσια. Στη γειτονιά μου έβλεπα κάθε τόσο να πλακώνει η αστυνομία, να μπουκάρουν οι μυστικοί και, αφιονισμένοι, να τραβάνε δεμένους με χειροπέδες από ισό-

γεια και υπόγεια και από κάτι μικρά τυπογραφεία που ήταν εκεί φτωχούς ανθρώπους, αυτοί ήταν για την εξουσία οι... φοβεροί εγκληματίες, μόνο για την ιδεολογία τους και όχι για συγκεκριμένες πράξεις υπέφεραν μαρτύρια αβάσταχτα. Και να σκεφτεί κανείς ότι τον πολύ σκληρό αυτόν νόμο τον μηχανεύτηκε ένας δημοκράτης πολιτικός, ένας φιλελεύθερος, ο Ελευθέριος Βενιζέλος. Θα ήμουν εννέα δέκα χρονών, όταν ξεκίνησα από το σπίτι μας και πήγα μακριά, στη συνοικία της Αθήνας την Πλάκα, όπου σήμερα συχνάζουν αμέριμνοι οι τουρίστες, σ' έναν μικρό στενό δρόμο της Πλάκας πήγα, την οδό Νικοδήμου, σ' ένα άθλιο κτίριο ήταν το Τμήμα Μεταγωγών, μια υπηρεσία της Χωροφυλακής όπου «φιλοξενούσε» για μερικά ή πολλά 24ωρα εκείνους τους πολίτες που η αστυνομία είχε συλλάβει και τους προόριζαν για εξορία ή για φυλακή. Έξω από το κτίριο, στο μια σταλιά φαρδύ πεζοδρόμιο, ήταν δύο ή τρία παραθυράκια, δύο τρύπες δηλαδή, με χοντρά σιδερένια κάγκελα, από κει πήγα και προσπάθησα να δω βαθιά στο υπόγειο τους ανθρώπους που τους είχαν κρατούμενους. Μια μάζα ανθρώπινα πλάσματα, στοιβαγμένα το ένα πάνω στ' άλλο, σε σκοτάδι πίσσα. Το μόνο που μπόρεσα να διακρίνω ήταν αχνές φιγούρες, κάτι χέρια... Δεν τα κατάφερα να μείνω για πολύ πάνω από τις τρύπες, μ' έκαναν τσακωτό και σηκωτό οι χωροφύλακες και με «χειροτόνησαν» βέβαια.

Φοβάμαι πως είπα πολλά για τα πρώτα παιδικά μου χρόνια, αλλά πιστεύω ότι αυτά τα χρόνια είναι για κάθε άνθρωπο αποφασιστικά, τότε είναι που φορμάρεται ο εσωτερι-

κός του κόσμος, η ενδόμυχη όρασή του για τη ζωή και την κοινωνία. Όλα αυτά που έζησα παιδί ήταν το ξεκίνημά μου στον κόσμο, αλλά συγχρόνως και το ξεκίνημά μου στη λογοτεχνία. Ναι, δέκα χρόνων ήμουν όταν έγραφα ένα ποίημα, το πρώτο μου ποίημα. Σιγά σιγά, ήρθαν και άλλα ποιήματα. Στίχοι αδέξιοι, πρωτόλεια ήταν, αλλά με αίσθημα διαμαρτυρίας, μια φωνή παιδιού εξέγερσης αντίκρου στο πανόραμα κοινωνικής αδικίας και πολιτικής μισαλλοδοξίας που το παιδί αυτό είχε ζήσει και εξακολουθούσε να ζει στη γειτονιά του. Στην αρχή κρατούσα κρυφά τα φτωχά αυτά ποιήματα. Το πρώτο μου ποίημα από το ξεκίνημά μου στη λογοτεχνική προσπάθεια δημοσιεύθηκε στο μηνιαίο περιοδικό της Αθήνας «Ξεκίνημα» –έτσι, κατά σύμπτωση, ήταν το όνομα του περιοδικού–, στο τεύχος 11, Νοέμβρης 1933. Το ποίημα το είχα γράψει το 1932, δεκατριών χρονών. Το έλεγα «Θάνατος».

Θάνατος

*Οι μέρες μου λιγότεψαν ακόμη πιο πολύ,
φεύγει η ζωή με στεναγμούς στην καθεμιά πνοή μου
και του θανάτου τα φτερά στην πόρτα την κλειστή
σημαίνουνε θρηνώδικα την ύστερη στιγμή μου.*

*Μονάχος μες στην ερημιά, τρισκόταδο βαθύ
με περιζώνει από παντού· φλογίζονται τα χείλη
χωρίς ξεδιψασμό, και στη γωνιά τη σκοτεινή,
στο κονοστάσι, τ' αμυδρό φως χύνει το καντήλι.*

*Μόνος, σε μια καρέκλα τρεμοσβήνει το κερί,
κι άδικα την ανείπωτη πασχίζει αγωνία
να ξεδιαλύνει της ψυχής· ο θάνατος αργεί,
ιδρώτα στάζει το κορμί, κι η κάμαρα είναι κρύα.*

*Τ' αγέρι στο παράθυρο –το κλάμα το στερνό–
σκοτάδι· σβήνει το κερί, κι απ' έξω από τη θύρα
ο σκύλος αλυχτά, και ηχεί σε τόνο θλιβερό
«καλό ταξίδι» απ' τη γωνιά, η ραγισμένη λύρα.*

Πρωτύτερα από το 1930-31, είχα στείλει ποιήματά μου σε δύο περιοδικά για παιδιά, «Παιδικός κόσμος» και «Η διάπλασις των παιδων», και δημοσιεύθηκαν εκεί. Για τη συνεργασία στα δύο τούτα περιοδικά έπρεπε να πάρω ψευδώνυμο, ζήτησα και είχα τα ψευδώνυμα «Ιδανικό» και «Φωτεινό σκοτάδι». Το «Ξεκίνημα» ήταν λογοτεχνικό περιοδικό για μεγάλους.

Η ζωή είναι βέβαια για να τη ζεις, όχι για να την ταριχεύεις με τυπογραφικό μελάνι. Σαν να κλείνεις αεροστεγώς σε φιαλίδιο μια ριπή πελαγίστου ανέμου.

Η ζωή είναι για να δημιουργούμε εμείς οι ίδιοι τη ροή της, όσο μπορούμε να έχουμε την πρωτοβουλία των κινήσεων και να μην παραδινόμαστε σε ξένες προς εμάς δυνάμεις. Αντί να ιστορούμε τα πεπραγμένα μας, ας γευόμαστε την κάθε στιγμή με την ένταση που είχαμε παιδιά, πρωτοτάξιδα στην εγκόσμια περιπέτεια, έκθαμβα μεν, αθώα δε για το μελαγχολικό συχνά πανόραμα που θα αντικρίζαμε αργότερα. Αν συναρμολογούμε την αυτοβιογραφία μας σε μερικές ψυχρές σελίδες, πχει ως προμήνυμα προαναγγελθέντος θανάτου, φυσικού αλλά και πνευματικού και ψυχικού.

Γλίστρησα όμως κι εγώ σ' αυτή την παγίδα. Η μόνη ελπίδα μου είναι ότι μέσα από τα συμβάντα της πορείας μου ικνογραφούνται, τολμώ να πω, και τα βύσασα και οι αγώνες του τόπου μας σε μια ταραγμένη εποχή. Τότε που είχαμε όραμα για μια Ελλάδα με κοινωνική δικαιοσύνη, στοργή και τρυφερότητα για όλα τα παιδιά της. Τότε που πυρπολούσε την ψυχή μας ο λόγος του ποιητή: «*Να είστε η άμμος και όχι το λάδι στα γρανάζια του κόσμου*».

Ο εκδοτικός οργανισμός Gale Research ζήτησε να γραφτεί η αυτοβιογραφία του Αντώνη Σαμαράκη, για τη σειρά Βιογραφίες Σύγχρονων Συγγραφέων. Εκδόθηκε στις Ηνωμένες Πολιτείες και στην Αγγλία το 1992, σε μετάφραση του καθηγητή της συγκριτικής λογοτεχνίας στο Πανεπιστήμιο της Νέας Ορλεάνης Άντριου Χόρτον και της Πέννυς Αποστολίδη. Τον Οκτώβριο του 1992 δημοσιεύτηκε σε συνέχειες στην εφημερίδα Ελευθεροτυπία.

Εκδόσεις ΨΥΧΟΓΙΟΣ

www.psychogios.gr

ISBN: 978-618-01-2182-7

9 786180 121827

ΚΩΔ. ΜΗΧΗΣΗΣ: 17055

Γ Ι Α Α Ν Α Γ Ν Ω Σ Τ Ε Σ Μ Ε Α Π Α Ι Τ Η Σ Ε Ι Σ